

Deeltijd-WW en het behoud van werkgelegenheid

Een quick scan

Eindrapport

Een onderzoek in opdracht van de Stichting van de Arbeid

drs. P.M. de Klaver
drs. L.S. de Ruig

Projectnummer: B3623

Zoetermeer, 24 juni 2009

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Research voor Beleid. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Research voor Beleid. Research voor Beleid aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Voorwoord

Per 1 april 2009 geldt in Nederland de Tijdelijke regeling deeltijd-WW. Doel van de regeling is vakkrachten te behouden voor bedrijven die voldoende gezond zijn om, ondanks een tekort aan orders en omzet, door de crisis heen te komen. Werkgevers kunnen werknemers tijdelijk minder laten werken zonder dat men hen hoeft te ontslaan en kunnen hen weer inzetten als de economische situatie verbetert. Voor de uren waarop de werknemers geen arbeid verrichten, hebben zij recht op WW.

De Stichting van de Arbeid heeft Research voor Beleid gevraagd onderzoek te verrichten naar het effect van de regeling op het behoud van werkgelegenheid in Nederland. Het onderzoek is beperkt van omvang en indicatief van aard. Van deze quick scan doet voorliggend rapport verslag.

Het veldwerk voor het onderzoek is uitgevoerd door Piet van Santen, Lot Coenen en Peter de Klaver. Laatstgenoemde was ook verantwoordelijk voor de rapportage. Het onderzoek is vanuit Research voor Beleid begeleid door ondergetekende en vanuit de Stichting van de Arbeid door de secretaris, Jannie Mooren.

Lennart de Ruig
Projectleider

Inhoudsopgave

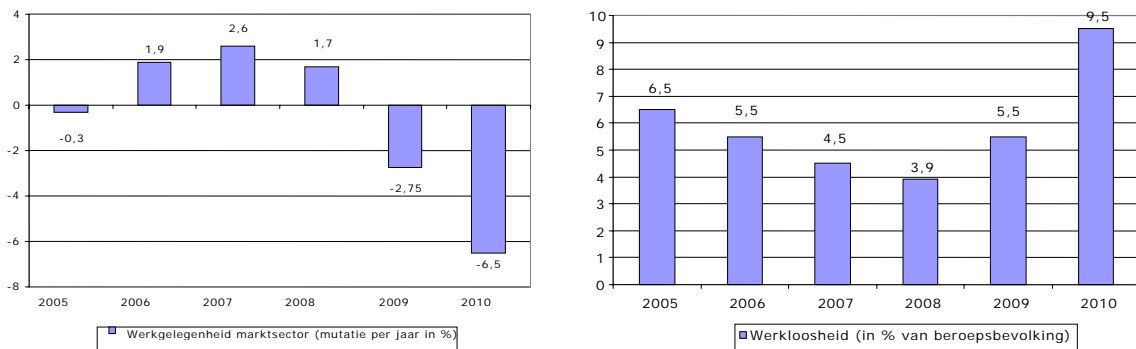
1	Achtergrond en opzet van het onderzoek	7
1.1	Achtergrond: de kredietcrisis en deeltijd-WW	7
1.2	Quick scan van de effecten van deeltijd-WW	8
1.3	Leeswijzer	9
2	De Tijdelijke regeling deeltijd-WW	11
3	Bereik en effecten van de Tijdelijke regeling deeltijd-WW	13
3.1	Globale schatting van gebruik van deeltijd-WW	13
3.2	Resultaten belronde onder bedrijven met deeltijd-WW	15
3.3	Vertaling resultaten belronde naar landelijk beeld	19
4	Vergelijkbare regelingen in het buitenland	23
4.1	België: 'Tijdelijke werkloosheid'	23
4.2	Duitsland: 'Kurzarbeit'	26
4.3	Frankrijk: 'Chômage partiel'	28
4.4	Groot-Brittannië: Geen regeling	29
4.5	Vergelijking van inhoud en gebruik van de regelingen	30
Bijlage 1	UWV-sectoren	33
Bijlage 2	Checklist belronde	35

1 Achtergrond en opzet van het onderzoek

1.1 Achtergrond: de kredietcrisis en deeltijd-WW

“De internationale kredietcrisisis het gevolg van een explosief mengsel van macro-economische onevenwichtigheden en een reguleringskader voor financiële markten dat geen gelijke tred heeft gehouden met financiële innovaties”. Zo vat het CPB in het *Centraal Economisch Plan 2009* de oorzaak van de kredietcrisis in één zin samen. De gevolgen zijn - ook voor de Nederlandse economie en arbeidsmarkt – ernstig te noemen. Ons land bevindt zich momenteel in een diepe recessie. De economische krimp leidt nu al tot een afname van de werkgelegenheid en een toename van de werkloosheid.

Figuur 1.1 Ontwikkeling werkgelegenheid marktsector (mutaties per jaar in %) en werkloosheid (in % van beroepsbevolking), Nederland, 2005-2010

Bron: CPB (2008). *MEV 2009*; CPB (2009). *Juni-raming 2009*; bewerking Research voor Beleid

En we zijn er nog niet: de vooruitzichten voor de nabije toekomst zijn niet erg rooskleurig. In de onlangs verschenen *Juni-raming 2009*¹ verwacht het CPB voor 2009 en 2010 een krimp van de Nederlandse economie van 4,75 procent respectievelijk 0,5 procent en een afname van de werkgelegenheid in de marktsector van 2,75 procent respectievelijk 6,5 procent. Hopelijk blijft het hierbij. Naar aanleiding van nog slechtere cijfers uit het buitenland, verwachten sommige economen al dat de economie in 2009 met meer dan vijf procent zal teruglopen. Het werkloosheidspercentage stijgt sterk, naar verwachting van het CPB tot 5,5 procent in 2009 en 9,5 procent in 2010. Ter vergelijking: in 2008 was het werkloosheidspercentage gemiddeld 3,9 procent.

Om te voorkomen dat bedrijven onder druk van de snelle veranderingen overhaast beslissingen zouden moeten nemen over vermindering van de arbeidscapaciteit heeft het kabinet per 30 november 2008 werktijdverkorting (WTV) mogelijk gemaakt voor bedrijven die ge-

¹ CPB (2009). 'Historische krimp Nederlandse economie', IN: *CPB Nieuwsbrief*, 2009/02, pp. 4-7. Dit artikel bevat de belangrijkste ramingen uit de 'Koninginne-MEV' die jaarlijks in juni verschijnt als input voor de begrotingsvoorbereiding van het kabinet.

confronteerd werden met ten minste 30 procent omzetverlies in een periode van twee maanden.¹ Tot en met 3 april 2009 zijn er 853 aanvragen voor WTV toegewezen voor in totaal 810.339 uur. Ook zijn er 325 eerste verlengingsaanvragen voor circa 503.350 uur en 94 tweede verlengingsaanvragen voor circa 216.600 uur toegewezen.²

De bijzondere WTV-regeling is per 21 maart jl. komen te vervallen. Daarvoor in de plaats is per 1 april 2009 voor alle bedrijven – niet alleen voor de bedrijven die aan de scherpe criteria voor werktijdverkorting voldeden – een additionele mogelijkheid voor gedeeltelijke WW geopend. Doel van deze Tijdelijke regeling deeltijd-WW is vakkrachten te behouden voor bedrijven die voldoende gezond zijn om, ondanks een tekort aan orders en omzet, door de crisis heen te komen. Werkgevers kunnen werknemers tijdelijk minder laten werken zonder dat men hen hoeft te ontslaan en hen weer inzetten als de economische situatie verbetert. Voor de uren waarop de werknemers geen arbeid verrichten, hebben zij recht op WW. Naast behoud van werkgelegenheid heeft deze regeling tot doel scholingsactiviteiten te intensiveren en vakkennis voor de bedrijven te behouden.

1.2 Quick scan van de effecten van deeltijd-WW

De Stichting van de Arbeid (Stvda)³ wil door middel van onderzoek onder werkgevers die gebruik maken van de regeling deeltijd WW inzicht verkrijgen in:

- 1 Het effect van de regeling op het behoud van werkgelegenheid in de onderzochte bedrijven gedurende de periode van deelname aan de regeling
- 2 Het mogelijk effect op de werkgelegenheid in de onderzochte bedrijven als de regeling afloopt
- 3 Een indicatie van het effect van de regeling op het behoud van de werkgelegenheid in de verschillende branches
- 4 Een indicatie van de inverdieneffecten van de regeling
- 5 De inhoud en het gebruik van vergelijkbare regelingen voor gedeeltelijke werkloosheid in de ons omringende landen (België, Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië).

Met het oog hierop heeft de Stvda Research voor Beleid gevraagd een quick scan uit te voeren. In het kader van deze quick scan zijn de volgende (onderzoeks)activiteiten ontplooid:

- Verzamelen van getalsmatige gegevens over aanvragen voor deeltijd-WW
- Verzamelen van contactgegevens van bedrijven met deeltijd-WW in Nederland
- Belronde onder een aantal bedrijven met deeltijd-WW in Nederland. Onder betreffende bedrijven is een korte vragenlijst afgenomen (zie bijlage 2). Gesproken is met de werkgever (directeur) dan wel het hoofd van de afdeling P&O

¹ Zie: *(Verlengde) Bijzondere beleidsregels verbod op werktijdverkorting 2008*.

² Zie: Brief van minister Donner aan de Tweede Kamer d.d. 14 april 2009, betreffende 'Werktijdverkorting' (kenmerk: AV/AR/2009/8568).

³ De Stichting van de Arbeid (Stvda) is het landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland. In de Stichting zijn vertegenwoordigd: de Vereniging VNO-NCW (VNO-NCW), de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland (MKB), de Federatie Land- en Tuinbouw-organisatie Nederland (LTO), de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV), het Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV), de Vakcentrale voor Middengroepen en Hoger Personeel (MHP). Zie: www.stvda.nl.

- Verzamelen van gegevens over inhoud en gebruik van vergelijkbare regelingen voor deeltijd-WW in de ons omringende landen (België, Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië)
- Analyse en rapportage.

Het onderzoek is – noodgedwongen – onder minder optimale omstandigheden uitgevoerd. Allereerst konden de onderzoekers niet beschikken over de exacte gegevens van SZW en UWV over aanvragen voor deeltijd-WW. SZW en UWV wilden deze gegevens niet aan de StvdA ter beschikking stellen. Verder is het onderzoek in een tijdsbestek van krap twee weken uitgevoerd. Met recht is dan ook te spreken van een quick scan. De resultaten hiervan zijn indicatief van aard.

1.3 Leeswijzer

Voorliggend rapport doet verslag van de quick scan. Na in dit hoofdstuk de achtergrond en opzet van het onderzoek te hebben geschetst, beschrijft hoofdstuk 2 kort de inhoud van de Tijdelijke regeling deeltijd-WW. Vervolgens gaat hoofdstuk 3 in op het bereik (gebruik) en de effecten van de deeltijd-WW in Nederland. Het rapport sluit in hoofdstuk 4 af met een uiteenzetting over vergelijkbare regelingen in de ons omringende landen.

2 De Tijdelijke regeling deeltijd-WW

In dit hoofdstuk beschrijven we kort de inhoud van de Tijdelijke regeling deeltijd-WW.¹

Regeling

Per 1 april 2009 is in Nederland de Tijdelijke regeling deeltijd-WW van kracht. Doel is vakkrachten te behouden voor bedrijven die voldoende gezond zijn om, ondanks een tekort aan orders en omzet, door de crisis heen te komen. Werkgevers kunnen werknemers tijdelijk minder laten werken zonder dat men hen hoeft te ontslaan en kunnen hen weer inzetten als de economische situatie verbetert. Bij deelname aan de regeling kan de werkgever eenmalig de arbeidsuren van de werknemer verminderen tot een maximum van 50 procent. Voor de uren dat de werknemers geen arbeid verrichten, hebben zij recht op een werkloosheidsuitkering (WW).

Uitkering

Over de niet gewerkte uren krijgt de werknemer een WW-uitkering (mits hij voldoet aan de criteria van de WW). De werknemer hoeft tijdens de deeltijd-WW niet te solliciteren of een re-integratietraject te volgen. Tijdens de deeltijd-WW verbruikt de werknemer opgebouwde rechten; over de gewerkte uren bouwt hij nieuwe rechten op.

In het Sociaal Akkoord van 25 maart 2009 is afgesproken dat er 375 miljoen euro voor de regeling beschikbaar is. Volgens schattingen in de media betekent dit dat er voldoende geld is om zo'n 32.500 werknemers er maximaal 15 maanden gebruik van te laten maken.² Dit aantal werknemers is te beschouwen als een absolute bovengrens, omdat er blijkbaar is uitgegaan van een gemiddelde uitkering van circa 750 euro per werknemer per maand gedurende 15 maanden.

Procedure

Voor deelname aan de regeling heeft de werkgever toestemming nodig van de werknemersvertegenwoordiging. Bij deelname dient de werkgever met de werknemersvertegenwoordiging afspraken te maken over scholing en detachering gedurende de periode van deeltijd-WW.

Er kan maximaal 65 weken (15 maanden) gebruik worden gemaakt van de regeling. De eerste periode duurt dertien weken (3 maanden) en kan tweemaal direct aansluitend worden verlengd met een periode van ten hoogste 26 aaneengesloten weken (6 maanden). Bij verlenging(en) blijft het aantal te werken uren gelijk.

Als een werkgever een werknemer wil ontslaan tijdens de periode van deeltijd-WW dan gelden de normale ontslagregels. De werkgever is dan wel een schadevergoeding verschuldigd aan UWV.

¹ Bron: www.minszw.nl.

² De Volkskrant, 9 juni 2009. Deze schatting is niet onderbouwd.

De werkgever heeft de verplichting na afloop van de (totale) vermindering van het aantal arbeidsuren de werknemer – althans gedurende een bepaalde periode – weer zijn oorspronkelijke aantal uren te laten werken. Die periode is gelijk aan een derde van de periode waarin gebruik is gemaakt van deeltijd-WW, met een minimum van 13 weken. Als de werkgever niet aan deze verplichting voldoet, moet deze aan UWV een schadevergoeding betalen (de helft van de door UWV betaalde werkloosheidsuitkering).¹

Er is een Meldpunt deeltijd-WW ingesteld waar zowel werkgevers als werknemersvertegenwoordigingen een melding kunnen doen. Deze melding kan gaan over ofwel oneigenlijk gebruik van de regeling ofwel over onoverkomelijke meningsverschillen die de totstandkoming belemmeren van afspraken tussen genoemde partijen over een aanvraag voor deeltijd-WW.

Looptijd

De Tijdelijke regeling deeltijd-WW loopt van 1 april 2009 tot 1 januari 2010. Er is een bedrag van 375 miljoen euro eerder afgesproken. De regeling wordt binnen drie maanden geëvalueerd. Als uit de evaluatie blijkt dat sprake is van oneigenlijk gebruik, kan voorgesteld worden de regeling eerder te sluiten.

¹ Dat hoeft niet als de werkgever de arbeidsovereenkomst heeft opgezegd wegens een dringende reden (in de zin van artikel 7:678 Burgerlijk Wetboek) of de werknemer zelf ontslag heeft genomen.

3 Bereik en effecten van de Tijdelijke regeling deeltijd-WW

Dit hoofdstuk gaat in op het bereik en de effecten van de Tijdelijke regeling deeltijd-WW. Allereerst bevat paragraaf 3.1 een globale schatting van het gebruik van de regeling medio juni 2009. Vervolgens gaat paragraaf 3.2 in op de resultaten van een belronde onder werkgemers met deeltijd-WW. Centraal in deze belronde stonden vragen over het (te verwachten) effect van deeltijd-WW op het behoud van de werkgelegenheid in de geïnterviewde bedrijven. Ten slotte tracht paragraaf 3.3 resultaten van de belronde te vertalen naar een landelijk beeld.

3.1 Globale schatting van gebruik van deeltijd-WW

Aanvragen voor deeltijd-WW naar sector

UWV en SZW hebben exacte gegevens over het aantal ingediende aanvragen voor deeltijd-WW. Deze gegevens zijn echter niet aan de StvdA beschikbaar gesteld. Om toch enig inzicht te krijgen in de omvang van deeltijd-WW per sector is de volgende schatting gemaakt:

- Op basis van een door FNV beschikbaar gesteld overzicht van tussen de bonden en bedrijven afgesloten convenanten is het aantal aanvragen voor deeltijd-WW in het grootbedrijf (100+) eind mei 2009 geschat op zo'n 4.700.
- Het aantal aanvragen voor deeltijd-WW zal in het midden- en kleinbedrijf (mkb) fors hoger liggen dan in het grootbedrijf:
 - Het mkb telt volgens LISA (het werkgelegenheidsregister van Nederland) anderhalf keer zoveel werknemers als het grootbedrijf.
 - Doorgaans wordt het mkb harder getroffen door economische crises dan het grootbedrijf. Dat komt onder meer omdat het mkb sterk is vertegenwoordigd in conjunctuurgevoelige sectoren zoals industrie, bouw en horeca.¹
 - Het mkb heeft minder mogelijkheden dan het grootbedrijf in te spelen op conjunctuurele schommelingen. Zo beschikken bedrijven in het mkb in het algemeen over een kleinere flexibele schil dan het grootbedrijf.

Op basis van onder meer het bovenstaande schatten we het aantal aanvragen voor deeltijd-WW in het mkb eind mei 2009 op om en nabij 11.500.

- Daarmee komt het geschatte totaal aantal aanvragen voor deeltijd-WW eind mei 2009 op zo'n 16.200.
- De StvdA heeft van SZW gegevens ontvangen over de procentuele verdeling eind mei 2009 van het gebruik van de Tijdelijke regeling deeltijd-WW naar UWV-sector. Wanneer we deze verdeling toepassen op het hierboven vermelde geschatte totaal aantal aanvragen (16.200) komen we voor eind mei 2009 tot het volgende beeld.

¹ Zie ook: Research voor Beleid (2009). *De gevolgen van de kredietcrisis voor de arbeidsmarkt in het mkb*. (<http://www.research.nl/index.cfm/28,4368,148,101.html>).

Tabel 3.1 Geschat aantal aanvragen deeltijd-WW naar UWV-sector*, eind mei 2009

Sector	Aandeel in gebruik regeling deeltijd-WW (SZW)	Geschat aantal aanvragen deeltijd-WW
012 - Metaalnijverheid	24,2%	3.900
010 - Metaalindustrie	17,3%	2.800
044 - Zakelijke dienstverlening 2	13,1%	2.100
020 - Havenbedrijf	5,2%	800
041 - Groothandel 1	4,6%	700
045 - Zakelijke dienstverlening 3	4,1%	700
051 - Algemene industrie	3,7%	600
017 - Detailhandel en ambachten	3,1%	500
007 - Hout, meubel	2,8%	500
042 - Groothandel 2	2,5%	400
049 - Chemische industrie	2,4%	400
Overig	17,2%	2.800
Totaal	100,0%	16.200

* zie bijlage 1 voor een specificatie van de UWV-sectoren Zakelijke dienstverlening 1 t/m 3 en Groothandel 1 en 2

- Uit publicaties in kranten blijkt dat in de eerste helft van juni 2009 in ieder geval de volgende grote bedrijven een aanvraag voor deeltijd-WW hebben ingediend (dan wel voornemens zijn dat te doen):
 - DAF (aanvraag deeltijd-WW voor 4.500 werknemers)
 - VDL (2.000 werknemers)
 - Philips Lighting (300 werknemers)
 - NedCar (1.600 werknemers)

Deze aantallen zijn – met uitzondering van Philips (elektrotechnische industrie) - opgeteld bij de metaalindustrie in tabel 4.1. Vervolgens is de procentuele verdeling naar sector opnieuw berekend. Het resultaat van deze exercitie is te vinden in tabel 3.2.

Tabel 3.2 Geschat aantal aanvragen deeltijd-WW en aandeel in gebruik deeltijd-WW naar UWV-sector*, medio juni 2009

Sector	Geschat aantal aanvragen deeltijd-WW	Geschat aandeel in gebruik deeltijd-WW
010 - Metaalindustrie	10.900	44%
012 - Metaalnijverheid	3.900	16%
044 - Zakelijke dienstverlening 2	2.100	9%
020 - Havenbedrijf	800	3%
041 - Groothandel 1	700	3%
045 - Zakelijke dienstverlening 3	700	3%
051 - Algemene industrie	600	2%
017 - Detailhandel en ambachten	500	2%
007 - Hout, meubel	500	2%
042 - Groothandel 2	400	2%
049 - Chemische industrie	400	2%
011 – Elektrotechnische industrie	300	1%
Overig	2.800	11%
Totaal	24.600	100,0%

* zie bijlage 1 voor een specificatie van de UWV-sectoren Zakelijke dienstverlening 1 t/m 3 en Groothandel 1 en 2

De Metaalindustrie is met naar schatting 44 procent van het totaal aantal aanvragen voor deeltijd-WW onbetwist koploper. De metaalsector als geheel (Metaalindustrie en Metaalnijverheid) is goed voor 60 procent van het aantal aanvragen. Op afstand volgt met 9 procent de sector Zakelijke dienstverlening 2 (reclame-adviesbureaus, ingenieursbureaus, architectenbureaus, softwarehouses et cetera).

De overige sectoren nemen elk maar een relatief klein deel van de aanvragen voor deeltijd-WW voor hun rekening. Opvallend is de geringe score van de sector Zakelijke dienstverlening 1 (notariaat, advocatuur e.d.). Deze sector is vanwege de kleine aantallen ondergebracht in de categorie 'Overig'. De StvdA verwachtte vooraf dat in het notariaat de nodige aanvragen voor deeltijd-WW zouden zijn. Eenzelfde conclusie is te trekken voor de sector bouwnijverheid. De verwachting van FNV is echter dat het aantal aanvragen in deze sector in de nazomer (na de bouwvakantie) sterk zal toenemen.

Bereik van deeltijd-WW

Onderstaande tabel zet het geschatte totaal aantal aanvragen voor deeltijd-WW (afgerond op duizendtallen) af tegen de beroepsbevolking in Nederland.

Tabel 3.3 Geschat aantal aanvragen voor deeltijd-WW als percentage van de beroepsbevolking, medio juni 2009

	Beroepsbevolking (kw 1 2009)*	Werkloosheids- percentage (kw 1 2009)*	Aanvragen voor deeltijd-WW	Idem in % van beroepsbevolking
Nederland	7.726.000	4,4%	25.000	0,3%

* Bron: CBS Statline

De tabel laat zien dat het bereik van de Tijdelijke regeling deeltijd-WW op dit moment met 0,3 procent van de beroepsbevolking gering is. Zoals eerder vermeld, is het beschikbare budget van in totaal 375 miljoen euro volgens een ruwe schatting voldoende om 32.500 werknemers er maximaal 15 maanden gebruik van te laten maken. Dat zou neerkomen op 0,4 procent van de beroepsbevolking.

3.2 Resultaten belronde onder bedrijven met deeltijd-WW

Er is een belronde gehouden onder bedrijven met deeltijd-WW. Onderwerpen in deze belronde waren:

- Achtergrondkenmerken (bedrijfskenmerken)
- Gebruik van deeltijd-WW
- Effecten van deeltijd-WW op behoud van werkgelegenheid.

De tijdens de belronde gehanteerde checklist is opgenomen in bijlage 2.

In totaal zijn 46 bedrijven direct benaderd, waarvan 27 uit het grootbedrijf en 19 uit het mkb. Daarnaast is aan de brancheorganisaties van het notariaat, makelaars en de assurantiëkantoren gevraagd of zij gegevens van bedrijven met deeltijd-WW konden leveren. Dit heeft nog 3 bedrijven uit het mkb opgeleverd. Uiteindelijk hebben we de gegevens van

30 bedrijven met deeltijd-WW kunnen analyseren. Wanneer in deze paragraaf wordt gesproken over 'bedrijven', dan gaat het over de in de belronde ondervraagde bedrijven.

Achtergrondkenmerken

Tabel 3.4 Gebruik van regeling deeltijd-WW

	<i>N</i>	<i>in %</i>
Nu al gebruik van regeling	22	73%
In nabije toekomst gebruik van regeling	8	27%
Totaal	30	100%

Van de bedrijven maakt bijna driekwart nu al gebruik van de regeling. In ruim een kwart van de gevallen moet dat nog gebeuren.

Tabel 3.5 Sector*

	<i>N</i>	<i>in %</i>
'Harde' sectoren		
- Landbouw	-	-
- Bouw	3	10%
- Auto-industrie	4	13%
- Overig metaal	9	30%
- Overig industrie	6	20%
Commerciële dienstverlening	8	27%
Niet-commerciële dienstverlening	-	-
Totaal	30	100%

* 'Harde' sectoren: SBI'93 A t/m F; Commerciële dienstverlening: SBI'93 G t/m K; Niet-commerciële dienstverlening: SBI'93 L t/m Q

Bijna tweederde van de bedrijven is werkzaam in de industriële sector. Het merendeel daarvan betreft de metaal (inclusief auto-industrie). Bij ruim een kwart gaat het om commerciële dienstverlening. De bouw is goed voor de resterende 10 procent.

Tabel 3.6 Bedrijfsgrootte in aantal werknemers

	<i>N</i>	<i>in %</i>
Minder dan 100 wn	10	33%
100 tot 1000 wn	16	53%
1000 wn of meer	4	13%
Totaal	30	100%

Qua grootte ligt het accent op bedrijven met 100 tot 1.000 werknemers (exclusief uitzendkrachten en payrollers). Het gaat om ruim de helft van aantal geïnterviewde bedrijven.

In totaal hebben de 30 bedrijven samen 12.366 werknemers in dienst. In voltijdsbanen gaat het om 11.211 fte. Gemiddeld komt dit per bedrijf neer op 412 werknemers en 387 fte.

Gebruik van deeltijd-WW

Tabel 3.7 Maand van ingang van deeltijd-WW

	<i>N</i>	<i>in %</i>
April 2009	4	13%
Mei 2009	8	27%
Juni 2009	10	33%
Juli 2009	5	17%
Augustus 2009	1	3%
Niet bekend	2	7%
Totaal	30	100%

Met name in de maanden mei en juni 2009 is in veel bedrijven de deeltijd-WW ingegaan.

Van 28 van de dertig bedrijven is bekend hoeveel werknemers/fte onder de Tijdelijke regeling deeltijd-WW vallen. In totaal gaat het bij deze bedrijven om zo'n 9.406 werknemers (9.044 fte). Het gemiddelde per bedrijf is 336 werknemers (323 fte).

Tabel 3.8 Percentage deeltijd-WW

	<i>N</i>	<i>in %</i>
Allen 20%	1	3%
Allen 25%	1	3%
Allen 30%	4	13%
Allen 50%	15	50%
Deel 20% deel 40%	2	7%
Deel 30% deel 50%	1	3%
Deel 35% deel 50%	1	3%
Verschilt per werknemer	3	10%
Niet bekend	2	7%
Totaal	30	100%

De helft van de bedrijven maakt voor alle medewerkers gebruik van het maximale percentage deeltijd-WW (50 procent). In een vijfde van de gevallen gaat het om een kleiner percentage deeltijd-WW (met name 30 procent) dat hetzelfde is voor alle werknemers. Verder zijn er bedrijven die voor een deel van de werknemers een ander percentage hanteren dan voor andere werknemers (20/40, 30/50, 35/50, individueel bepaald).

Effecten van deeltijd-WW op behoud van werkgelegenheid

Tabel 3.9 Opties indien geen gebruik van deeltijd-WW (meer antwoorden mogelijk)

	<i>N</i>	<i>in %</i>
Vrijwillig inleveren salaris	1	3%
Betaald verlof	1	3%
Geen verlenging tijdelijke contracten	7	23%
Extra verlenging WTV	1	3%
Reorganisatie/gedwongen ontslag	26	87%
Volledige sluiting	2	7%
Niet bekend	1	3%
Totaal	39	

Aan de bedrijven is de vraag voorgelegd welke opties er voor hen zouden zijn geweest wanneer geen gebruik zou zijn gemaakt van deeltijd-WW (c.q. wanneer men in de nabije toekomst geen gebruik zou gaan maken van de regeling). Op deze vraag waren meer antwoorden mogelijk, zodat het totaal in de tabel niet optelt tot 30 bedrijven. Vrijwel alle bedrijven zeiden dat men zou zijn overgegaan tot gedwongen ontslagen (26 bedrijven) of zelfs volledige sluiting (2 bedrijven). Een andere optie die ook nog relatief vaak werd genoemd, is het niet meer verlengen van het contact van tijdelijke medewerkers (7 bedrijven). Verder werd incidenteel als optie genoemd:

- Door het personeel op vrijwillige basis inleveren van salaris
- Personeel met betaald verlof sturen
- Extra verlenging van WTV.

In totaal geven dus 28 van de 30 bedrijven (93 procent) aan dat er banen zouden zijn geschrapt wanneer er geen gebruik zou zijn gemaakt van deeltijd-WW (cq wanneer men in de nabije toekomst geen gebruik zou gaan maken van deeltijd-WW). Deze 28 bedrijven is gevraagd of die banen op korte termijn (binnen enkele maanden) of langere termijn zouden zijn geschrapt.

Tabel 3.10 Termijn waarop banen zouden zijn geschrapt indien geen gebruik van deeltijd-WW

	<i>N</i>	<i>in %</i>
Korte termijn	25	89%
Lange termijn	1	4%
Korte én lange termijn	2	7%
Totaal	28	100%

Veruit de meeste bedrijven zouden al op korte termijn banen hebben geschrapt. Slechts 4 procent (één bedrijf) geeft aan dat men alleen op langere termijn banen zou hebben geschrapt.

Van de 28 bedrijven die aangaven dat men zonder deeltijd-WW banen zou hebben geschrapt, weten er 24 ook een aantal te noemen. In totaal zou het bij deze 24 bedrijven gaan om 2.903 ontslagen werknemers. Het gemiddelde is dan 121 ontslagen werknemers per bedrijf. Passen we dit gemiddelde toe op alle 28 bedrijven dan gaat het om een totaal

van 3.387 ontslagen werknemers. Dit totaal van 3.387 is vervolgens te relateren aan het totaal aantal werknemers en het totaal aantal werknemers in deeltijd-WW in de 28 bedrijven samen (12.366 en 9.406, zie hierboven). We komen dan uit op een aandeel van 27 procent respectievelijk 36 procent.

Tabel 3.11 Aantal maanden dat men verwacht gebruik te zullen maken van deeltijd-WW

	<i>N</i>	<i>In %</i>
3 maanden	3	10%
9 maanden	14	47%
15 maanden	11	37%
Weet niet	2	7%
Totaal	30	100%

Slechts een tiende van de bedrijven denkt te kunnen volstaan met de eerste periode van deeltijd-WW (3 maanden). Bijna de helft denkt een beroep te moeten op één verlenging (in totaal 9 maanden) en ruim een derde op twee verlengingen (in totaal 15 maanden).

Tot slot is de bedrijven gevraagd of zij verwachten dat na afloop van de periode van deeltijd-WW alle werknemers die nu in deeltijd-WW zitten in loondienst kunnen blijven. En zo niet, hoeveel werknemers er dan zullen moeten afvloeien. Deze vragen bleken voor veel bedrijven moeilijk te beantwoorden te zijn. Het is lastig te voorspellen hoe de arbeidsmarkt er over pakweg een half jaar of een jaar uit zal zien. De term 'koffiedik kijken' werd dan ook vaak gebezigd. Wel werd in veel gevallen de hoop/intentie uitgesproken op termijn alle (of in ieder geval zoveel mogelijk) werknemers in loondienst te kunnen houden.

3.3 Vertaling resultaten belronde naar landelijk beeld

Op basis van gegevens uit de twee vorige paragrafen is de volgende globale inschatting te maken van het effect van de deeltijd-WW op het behoud van de werkgelegenheid in Nederland:

- Uit de belronde kwam naar voren dat:
 - van de 30 geïnterviewde bedrijven er 28 (93 procent) banen zou hebben geschrapt wanneer men geen gebruik zou hebben gemaakt van de deeltijd-WW
 - deze 28 bedrijven gemiddeld 36 procent van de werknemers die nu in deeltijd-WW zitten zouden hebben ontslagen.
- Dat betekent dat 33 procent ($0,93 \cdot 0,36 = 0,33$) van het totaal aantal werknemers in deeltijd-WW in alle 30 geïnterviewde bedrijven samen zou zijn ontslagen indien er geen gebruik zou zijn gemaakt van deeltijd-WW.
- Het geschat aantal aanvragen voor deeltijd-WW bedraagt medio juni landelijk 24.600 (zie tabel 3.2). Wanneer we op dit aantal het bovenstaand percentage van 33 procent toepassen, bedraagt het geschatte aantal werknemers dat in Nederland zou zijn ontslagen wanneer er geen gebruik zou zijn gemaakt van de deeltijd-WW ruim 8.200. Anders geformuleerd: de Tijdelijke regeling deeltijd-WW heeft tot nu toe gezorgd voor het behoud van de werkgelegenheid voor naar schatting ruim 8.200 werknemers. Onderstaande tabel geeft de verdeling van deze schatting weer naar UWV-sector (onder de aanname dat het percentage van 33 procent toe te passen is in elke sector).

Tabel 3.12 Schatting van het effect van deeltijd-WW op het behoud van werkgelegenheid in Nederland, naar UWV-sector

	A	B	C
	Geschat aantal aanvragen deeltijd-WW	Geschat aantal ontslagen werknemers indien <u>geen</u> gebruik van deeltijd-WW (33% van A)	Geschat aantal ontslagen werknemers <u>na afloop</u> deeltijd-WW
010 - Metaalindustrie	10.900	3.650	nb
012 - Metaalnijverheid	3.900	1.310	nb
044 - Zakelijke dienstverlening 2	2.100	700	nb
020 - Havenbedrijf	800	270	nb
041 - Groothandel 1	700	230	nb
045 - Zakelijke dienstverlening 3	700	230	nb
051 - Algemene industrie	600	200	nb
017 - Detailhandel en ambachten	500	170	nb
007 - Hout, meubel	500	170	nb
042 - Groothandel 2	400	130	nb
049 - Chemische industrie	400	130	nb
011 - Elektrotechnische industrie	300	100	nb
Overig	2.800	940	nb
Totaal	24.600	8.230	nb

* zie bijlage 1 voor een specificatie van de UWV-sectoren Zakelijke dienstverlening 1 t/m 3 en Groothandel 1 en 2

Op basis van dit onderzoek zijn geen betrouwbare uitspraken te doen over het effect van de regeling op het behoud van de werkgelegenheid na afloop van de periode van deeltijd-WW. Zoals vermeld, is het lastig te voorspellen hoe de arbeidsmarkt er over een half jaar of een jaar uit zal zien.

3.4 Indicatie van de inverdieneffecten

Overheidsuitgaven aan de deeltijd-WW verdienen zichzelf voor een deel terug door de gunstige gevolgen van de regeling voor de belastingopbrengsten. Die kunnen stijgen omdat werknemers in de deeltijd-WW meer inkomstenbelasting afdragen dan wanneer zij een reguliere WW-uitkering zouden ontvangen. Daarnaast kan de deeltijd-WW gunstige gevolgen hebben voor de overheidsuitgaven aan de reguliere WW, omdat die dalen ten opzichte van een situatie waarbij deeltijd-WW'ers een volledige WW-uitkering zouden ontvangen.

Om een indicatie te krijgen van de inverdieneffecten is een berekening gemaakt waarbij de volgende aannames zijn gehanteerd:

- Er maken 24.600 werknemers gebruik van de deeltijd-WW
- Op basis van tabel 3.8 is berekend dat deze werknemers gemiddeld voor 40 procent van hun gewerkte uren een deeltijd-WW uitkering ontvangen
- De werknemers verdienen gemiddeld het modale loon van € 2.300 bruto
- Er wordt geen rekening gehouden met vakantiegeld en toeslagen
- De inkomstenbelasting bedraagt 42%
- De inverdieneffecten worden berekend over een totale periode van 15 maanden

- Op verzoek van de StvdA zijn twee scenario's geschetst:
 - 1) In totaal worden 12.300 werknemers ontslagen (de helft van alle werknemers die nu gebruik maken van deeltijd WW). Deze werknemers blijven 15 maanden in de WW. De rest van de 24.600 werknemers ontvangen hun normale loon.
 - 2) In totaal worden 16.200 werknemers ontslagen (twee derde van alle werknemers die nu gebruik maken van deeltijd WW). Deze werknemers blijven 15 maanden in de WW. De rest van de 24.600 werknemers ontvangen hun normale loon.
- De ontslagen werknemers zijn gemiddeld 40 jaar oud en hebben voldoende rechten opgebouwd om een WW-uitkering te ontvangen.
- De ontslagen werknemers ontvangen de eerste maand een WW-uitkering van 75% van het laatstverdiende en daarna gedurende 14 maanden een uitkering van 70%.

Scenario 1: de helft van de werknemers zou zijn ontslagen

Op basis van deze aannames is berekend dat het totale inkomen van de 24.600 werknemers in de deeltijd-WW in 15 maanden € 860.609.315 bedraagt. Als de helft hiervan zou zijn ontslagen lag het totale inkomen op € 730.023.309. De extra belastinginkomsten als gevolg van de deeltijd-WW zijn in dit scenario € 54.846.123.

De totale uitkeringslasten voor de overheid bedragen bij 24.600 deelnemers gespreid over 15 maanden circa € 343.935.675. Als er geen deeltijd-WW was, maar de helft van de werknemers zou zijn ontslagen, bedragen de totale uitkeringslasten € 301.429.809. De extra uitkeringslasten als gevolg van de deeltijd-WW zijn dus € 42.505.866.

Als we de lasten aftrekken van de baten, is het inverdieneffect in dit scenario positief: € 12 miljoen.

Scenario 2: tweede derde van de werknemers zou zijn ontslagen

Het totale inkomen van de 24.600 werknemers in de deeltijd-WW is in 15 maanden € 860.609.315. Als twee derde zou zijn ontslagen lag het totale inkomen op € 688.577.148. De extra belastinginkomsten als gevolg van de deeltijd-WW zijn in dit scenario € 72.253.510.

De totale uitkeringslasten voor de overheid bedragen bij 24.600 deelnemers gespreid over 15 maanden circa € 343.935.675. Als er geen deeltijd-WW was, maar twee derde van de werknemers zou zijn ontslagen, bedragen de totale uitkeringslasten € 401.882.148. In dit scenario zijn er geen extra uitkeringslasten als gevolg van de deeltijd-WW. Het inverdieneffect op de uitkeringslasten bedraagt € 57.946.473.

Als we de lasten aftrekken van de baten, is het inverdieneffect in dit scenario positief: € 130 miljoen.

4 Vergelijkbare regelingen in het buitenland

Dit hoofdstuk gaat in op met de deeltijd-WW in Nederland vergelijkbare regelingen in de ons omringende landen België, Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië. Het gaat hierbij primair om regelingen zoals afgesproken door de overheid, zonder eventuele aanvullingen die worden gedaan door sociale partners. De beschrijving van de inhoud en het gebruik van de regelingen is gebaseerd op het rapport *Plant-level responses to the economic crisis in Europe* van ETUI-REHS Research Department uit 2009¹ en aanvullende informatie op internet.² De paragrafen 4.1 tot en met 4.4 schetsen per land de inhoud en het gebruik van de regeling. Het hoofdstuk sluit in paragraaf 4.5 af met een vergelijking van de verschillende regelingen.

4.1 België: 'Tijdelijke werkloosheid'

Regeling

In België gebruikt men de term 'tijdelijke werkloosheid op grond van werkgebrek wegens economische oorzaken'. De regeling is structureel van aard en maakt deel uit van de Belgische werkloosheidsreglementering. Het gaat om een gedeeltelijke compensatie door de staat van het inkomensverlies door tijdelijke reducties in arbeidstijd als gevolg van economische oorzaken.

Tijdelijke werkloosheid ingevolge werkgebrek

De Belgische werkloosheidsreglementering maakt een onderscheid tussen volledig werklozen en tijdelijk werklozen: "Een volledig werkloze is een werkloze die niet verbonden is door een arbeidsovereenkomst of een deeltijdse werknemer voor de uren waarop hij gewoonlijk niet werkt. Een tijdelijk werkloze is een werkloze die door een arbeidsovereenkomst is verbonden waarvan de uitvoering tijdelijk, geheel of gedeeltelijk, geschorst is". Een werknemer kan tijdelijk werkloos gesteld worden wegens:

- Overmacht
- Collectieve jaarlijkse vakantie
- Technische stoornis
- Slecht weer
- Economische oorzaken
- Staking of lock-out.

Voor elk van deze vormen gelden specifieke procedures. Sommige vormen van tijdelijke werkloosheid zijn enkel mogelijk voor arbeiders, andere zijn zowel mogelijk voor arbeiders als voor bedienden (kantoorpersoneel).

Indien op een bepaald ogenblik onvoldoende werk is voor alle werknemers (bijvoorbeeld omdat er een tijdelijke daling is van het aantal orders) kan de werkgever, mits naleving van bepaalde formaliteiten en binnen bepaalde grenzen, een regeling van tijdelijke werkloosheid op grond van werkgebrek wegens economische oorzaken invoeren. De werknemers blijven dan verder in

¹ http://osha.europa.eu/en/news/etui_working_paper_plant_level_responses_economic_crisis_europe_01.09022009

² Onder meer: www.rva.be; www.arbeitsagentur.de; www.travail-solidarite.gouv.fr.

dienst, maar de uitvoering van hun arbeidsovereenkomst wordt tijdelijk volledig of gedeeltelijk geschorst. Op deze manier kunnen eventuele ontslagen vermeden worden.

De werkgever kan deze regeling enkel invoeren voor arbeiders en leerlingen die in hoofdzaak handenarbeid verrichten. Bedienden (kantoorpersoneel) kunnen niet tijdelijk werkloos gesteld worden ingevolge werkgebrek. Ook uitzendkrachten kunnen in bepaalde gevallen tijdelijk werkloos gesteld worden ingevolge werkgebrek. Bijvoorbeeld een uitzendkracht die een werknemer in moederschapsverlof vervangt en die deel uitmaakt van een ploeg, kan samen met die ploeg tijdelijk werkloos gesteld worden. Deze regeling kan ook ingevoerd worden voor leerlingen verbonden met een industriële leerovereenkomst (niet leerlingen die een middenstandsonderwijsopleiding of een opleiding voor een zelfstandig beroep volgen).

Bron: www.rva.be

De regeling voor tijdelijke werkloosheid ingevolge werkgebrek heeft zoals uit bovenstaand tekstvak blijkt alleen betrekking op arbeiders en niet op bedienden (kantoorpersoneel). Vanaf 2009 vallen op grond van het Interprofessioneel Akkoord 2009-2010 – onderdeel van het economisch herstelplan van de overheid - ook uitzendkrachten onder de regeling.

Voor de bouwsector (en ook voor de horeca) is een specifieke regeling van kracht.

Verantwoordelijke overheidsinstantie voor de regeling is de Office national de l'emploi (ONEM) in Wallonië c.q. de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening (RVA) in Vlaanderen.

Uitkering

De uitkering in het kader van de regeling wordt gefinancierd door de staat. In het Interprofessioneel Akkoord 2009-2010 is voor 2009 een verhoging van de uitkering voor tijdelijke economische werkloosheid overeengekomen. De staatsuitkering bedraagt nu 75 procent van het maximumloon, maar niet meer dan:

- €2.206,- per maand in de eerste zes maanden van de tijdelijke economische werkloosheid
- €2.056,- per maand voor de daaropvolgende maanden.¹

De hoogte van de uitkering is veelal onvoldoende om het inkomensverlies te compenseren. In sommige sectoren (bijvoorbeeld de metaal) garandeert de cao een aanvulling op de staatsuitkering.²

Procedure

Werkgevers moeten hun voornemen gebruik te maken van de regeling communiceren naar de werknemers, ONEM/RVA en de OR/MR van het bedrijf. Werknemers op hun beurt moeten de instanties verantwoordelijk voor het betalen van werkloosheidsuitkeringen (CAPAC/HVW en/of de bonden) informeren.

Afhankelijk van het werkgebrek, kan de werkgever een regeling van volledige schorsing of van gedeeltelijke arbeid invoeren. Onderstaand schema geeft de (maximale duur van) de

¹ Deze bedragen hebben betrekking op eenverdieners met of zonder kinderen.

² In de bouw geldt zoals vermeld een speciale regeling. In het geval van excessieve tijdelijke werkloosheid (meer dan 110 dagen/jaar/werknemer) moet de werkgever in de bouw de werknemer een vergoeding geven van €43,61,- per dag voor elke dag meer dan 110 dagen van tijdelijke werkloosheid.

verschillende varianten van de regeling weer. Daar waar 'verplichte werkweek' staat, is de werkgever verplicht na afloop van de regeling eerst een volledige arbeidsweek in te voeren alvorens hij een nieuwe regeling kan laten ingaan.

Tabel 4.1 Modaliteiten en duur van de varianten 'volledige schorsing' en 'gedeeltelijke arbeid'

Aard	Modaliteiten	Duur (+ verplichte werkweek)
Volledige schorsing		4 weken + verplichte werkweek
Gedeeltelijke arbeid Wekelijks regime	Kleine schorsing Minstens 3 arbeidsdagen/week	12 maanden
	Grote schorsing Minder dan 3 arbeidsdagen/week	3 maanden + verplichte werkweek
Gedeeltelijke arbeid Tweewekelijks regime	Kleine schorsing 1 volledige arbeidsweek/2 weken	12 maanden
	Grote schorsing Geen volledige arbeidsweek/2 weken doch minstens 2 dagen	3 maanden + verplichte werkweek
	1 arbeidsdag/2 weken	4 weken + verplichte werkweek

Bron: www.rva.be

Gebruik

Met name bedrijven in de conjunctuurgevoelige sectoren metaal, automotive en chemie maken veel gebruik van de regeling voor tijdelijke werkloosheid ingevolge werkgebrek. Voorbeelden van bedrijven die gebruik maken/maakten van de regeling zijn ArcelorMittal, Duferco, Ségal en Doosan Infracore Europe (metaal), Ford, Opel, Volvo en Fédéral Mogul (automotive) en BASF (chemie).

Onderstaande tabel geeft het aantal tijdelijke werkloosheidsuitkeringen weer voor april 2009. Daarbij gaat het om het totaal voor alle vormen van tijdelijke werkloosheid (zie tekstvak hierboven).

Tabel 4.2 Tijdelijke werklozen in België, april 2009

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hoofd- stedelijk Gewest	Totaal België
Mannen	116.667	55.469	5.041	177.177
Vrouwen	29.775	6.115	1.350	37.240
Totaal	146.442	61.584	6.391	214.417
Jaar-1	+69.283	+22.228	+1.278	+92.789

Bron: www.rva.nl

Eind april 2009 waren er in België in totaal 214.417 tijdelijke werklozen, 92.789 meer dan een jaar eerder. Dat komt neer op een toename van 76 procent in twaalf maanden tijd.

Er zijn geen specifieke cijfers beschikbaar over tijdelijke werkloosheid ingevolge werkgebrek. Uit het *Statistisch Jaarboek 2008* van RVA blijkt wel dat economische oorzaken – samen met slecht weer – het leeuwendeel van de tijdelijke werkloosheid voor hun rekening

nemen. In 2008 ging het gemiddeld om 61 respectievelijk 27 procent van de tijdelijk werklozen. Het relatieve aandeel van economische oorzaken zal in 2009 als gevolg van de crisis aanmerkelijk hoger zijn.

4.2 Duitsland: 'Kurzarbeit'

Regeling

Onze Oosterburen kennen een regeling voor 'Kurzarbeit'. Ook dit is een structurele regeling. Het gaat in deze regeling om compensatie door de staat van inkomensverlies door substantiële tijdelijke reducties in arbeidstijd als gevolg van:

- Economische oorzaken (zoals sterke vraaguitval)
- Structurele veranderingen binnen het bedrijf
- Onvermijdelijke eenmalige gebeurtenissen (bijvoorbeeld extreme weersomstandigheden, overheidsmaatregelen et cetera).

Elke onderneming met ten minste één werknemer kan zich voor de regeling aanmelden. 'Kurzarbeit' hoeft niet voor het gehele bedrijf te worden aangevraagd. Dat kan ook voor een filiaal of afdeling. Om in aanmerking te komen voor de regeling moet het inkomensverlies voor minstens een derde van de werknemers van het bedrijfs(onderdeel) gelden en meer dan 10 procent bedragen. De regeling staat op dit moment ook varianten toe waarbij een willekeurig aantal werknemers aanspraak kan maken op 'Kurzarbeitergeld' als de loonuitval voor elk persoonlijk meer dan 10 procent bedraagt.

Er is geen verplichting tot scholing of detachering. Sommige bedrijven gebruiken de door de crisis veroorzaakte periode van inactiviteit overigens wel voor het bijspijkeren van het personeel. Dit wordt ook bevorderd door de overheidsinstantie die verantwoordelijk is voor de regeling, te weten de Bundesagentur für Arbeit (BAA).

Uitkering

Voor werknemers met kind(eren) bedraagt de staats uitkering ('Kurzarbeitergeld') 67 procent van het weggevallen laatstverdiende netto maandloon. Voor alle anderen is dat 60 procent. De werknemer behoudt alle sociale zekerheidsrechten.

Procedure

Om in aanmerking te komen voor de regeling, moet het bedrijf een aanvraag indienen bij BAA. De werknemersvertegenwoordiging moet instemmen met de aanvraag. Indien er binnen het bedrijf geen MR/OR is, dan is toestemming nodig van alle individuele werknemers voor wie 'Kurzarbeit' wordt aangevraagd.

De periode waarvoor men in aanmerking kan komen voor een uitkering in het kader van de regeling is normaal 6 maanden. In geval van uitzonderlijke situaties in bepaalde sectoren/regio's is dat 12 maanden en in geval van uitzonderlijke situaties op de gehele arbeidsmarkt 24 maanden. Met het oog op de huidige economische recessie is de periode waarvoor bedrijven voor de regeling in aanmerking kunnen komen, uitgebreid van 6 tot 12 maanden voor de tweede helft van 2008 en voor 2009 in eerste instantie tot 18 maanden. Zeer recentelijk (5 juni 2009) is de periode voor 2009 verlengd tot 24 maanden.

Gebruik

Vooral industriële bedrijven maken gebruik van de regeling. Met name gaat het daarbij om bedrijven in de automotieve sector (inclusief toeleveranciers), metalektrone en chemische sector. Voorbeelden van bedrijven die gebruik maken/maakten van de regeling zijn onder meer MAGNA Austria, Daimler, BMW, Ford, Opel en MAN (automotive) en Bosch (metalektrone).

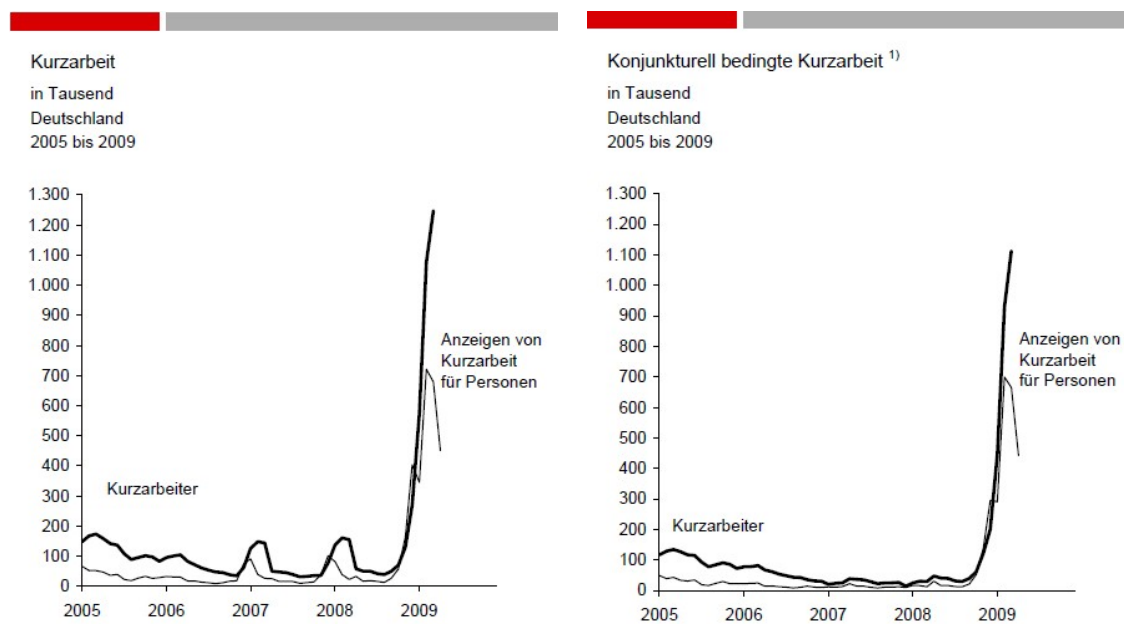
Sinds oktober 2008 is het aantal nieuwe aanvragen sterk toegenomen. De laatste maanden is echter weer een daling te zien (zie figuur en tabel hieronder).

Tabel 4.3 Aanvragen voor 'Kurzarbeit', in personen

	Nieuwe aanvragen voor 'Kurzarbeit' totaal	Nieuwe aanvragen voor conjunctureel bepaalde 'Kurzarbeiter'
Februari 2009	721.000	699.000
Maart 2009	679.000	665.000
April 2009	452.000	442.000
Mei 2009	nb	Schatting: 270.00-290.000

Bron: www.arbeitsagentur.de; Monatsbericht Mai 2009, BBA

Figuur 4.1 Aanvragen voor 'Kurzarbeit' (in personen) en daadwerkelijk aantal 'Kurzarbeiter'

¹⁾ Bis Ende 2006 Kurzarbeit ohne Bau- und Landwirtschaft, ab 2007 Kurzarbeit gemäß § 170 SGB III.

Bron: www.arbeitsagentur.de; Monatsbericht Mai 2009, BBA

Het totaal aantal daadwerkelijke 'Kurzarbeiter' is de afgelopen maanden verder gestegen. Volgens de meest recent gegevens werd in maart 2009 in totaal voor 1.247.000 werknemers 'Kurzarbeitergeld' betaald. Kijken we naar het aantal conjunctureel bepaalde 'Kurzarbeiter' (d.w.z. als gevolg van economische oorzaken), dan gaat het om 1.112.000 werknemers.

Vergeleken met een jaar eerder is dat 1.091.000 respectievelijk 1.083.000 meer. BBA schat dat het aantal conjunctureel bepaalde 'Kurzarbeiter' ook in april en mei 2009 rond de 1,1 miljoen heeft gelegen.

De arbeidstijduitval bedroeg in maart 2009 gemiddeld over alle 'Kurzarbeiter' 34,5 procent. Bij de conjunctureel bepaalde 'Kurzarbeiter' ging het om 32,5 procent.

De stijging van het totaal aantal 'Kurzarbeiter' in maart 2009 kwam vooral voor rekening van West-Duitsland. Daar nam het aantal ten opzichte van maart 2008 met 939.000 toe tot 1.052.000. In Oost-Duitsland was sprake van stijging met 135.000 tot 177.000.

BBA beschrijft in haar *Monatsbericht Mai 2009* het effect van de 'Kurzarbeit' op het behoud van de werkgelegenheid als volgt: *"Die Arbeitslosigkeit hat seit Ende letzten Jahres saisonbereinigt deutlich zugenommen; dass sie sich im Mai saisonbereinigt praktisch nicht verändert hat, hängt auch mit einem Sondereffekt zusammen und sollte nicht als Trendumkehr bewertet werden. Angesichts des massiven Einbruchs der Produktion sind die bisherigen Veränderungen vergleichsweise moderat; insbesondere die starke Inanspruchnahme von Kurzarbeit hat Schlimmeres verhindert"*.

4.3 Frankrijk: 'Chômage partiel'

Regeling

Frankrijk kent een regeling voor 'chômage partiel' (gedeeltelijke werkloosheid). De regeling is - net als in België en Duitsland - structureel van aard (gebaseerd op een collectief akkoord uit 1968) en heeft betrekking op de volgende situaties:

- Economische recessies
- Beperkingen in het aanbod van primaire producten en energie
- Uitzonderlijke gebeurtenissen die schade of verlies tot gevolg hebben
- Herstructurering of modernisering van het bedrijf
- Andere uitzonderlijke omstandigheden.

Vanaf 1 januari 2009 vallen ook parttimers (werknemers die gemiddeld minder dan 18 uur per week werken) onder de regeling voor gedeeltelijke werkloosheid.

De sociale partners achten het wenselijk om voor scholing van de gedeeltelijk werkloze werknemers een 'crisisfonds' op te zetten, gefinancierd door andere openbare fondsen voor vakopleidingen. De werkgevers echter willen dat de werkloosheidsuitkeringsinstantie hierbij betrokken wordt en de beslissende stem krijgt in het gebruik van dit fonds. Discussiepunt is verder vooral verhoging van de verplichte bijdrage van werkgevers aan maatregelen op het terrein van vakopleidingen.

Verantwoordelijke overheidsinstanties voor de regeling zijn de Délégation générale à l'emploi et à la formation professionnelle (DGEFP) van het Franse ministerie van Arbeid¹ en werkloosheidsuitkeringsinstantie Assedic.

¹ Département du travail, de l'emploi et de la formation professionnelle (DDTEFP).

Uitkering

De staat compenseert het inkomensverlies als gevolg van tijdelijke reducties in arbeidstijd gedeeltelijk. De bijdrage van de staat bedraagt vanaf 1 januari 2009 per werknemer:

- €3,84 per uur voor bedrijven met 250 werknemers of minder
- €3,33 per uur voor bedrijven met meer dan 250 werknemers.

Het minimum uurloon in geval van gedeeltelijke werkloosheid bedraagt vanaf 1 januari 2009 60 procent¹ van het bruto uurloon met een minimum van €6,84 per uur. Dat is inclusief de staatsuitkering. De werkgever moet het verschil tussen staatsuitkering en minimum uurloon betalen.

Voor het jaar 2009 is het aantal uren dat een werknemer in aanmerking kan komen voor een uitkering voor gedeeltelijke werkloosheid gesteld op 800 uur. Voor de sectoren textiel/ kleding/ leer, auto-industrie (inclusief toeleveranciers) alsmede handel in motorvoertuigen is het quotum 1.000 uur op jaarbasis.

Procedure

Na te hebben overlegd met de werknemersvertegenwoordiging moet de werkgever de benodigde fondsen aanvragen bij het Franse ministerie van Arbeid (DDTEFP).

Het aantal aaneensluitende weken van de gedeeltelijke werkloosheid mag maximaal 6 bedragen. Als de inactiviteit langer duurt dan 6 weken dan komt de financiering voor rekening van de werkloosheidsuitkeringsinstantie Assedic. Gesproken wordt dan 'chômage partiel total'.

Gebruik

Sectoren die naar verhouding veel gebruik maken van de regeling voor gedeeltelijke werkloosheid zijn bouw, automotive, metaal, chemie en textiel. Voorbeelden van bedrijven die gebruik maken/maakten van de regeling zijn PSA Citroen, Renault, Renault Trucks, Valeo, Faurecia, Michelin en Mefro (automotive) en Manitou, Manitowoc en ArvelorMittal (metaal).

Meest recente gegevens over gedeeltelijke werkloosheid hebben betrekking op het derde trimester van 2008. Toen waren volgens INSEE (Institute national de la statistique et des études économiques) 912.000 personen die niet op zoek waren naar een andere baan gedeeltelijk werkloos. Daarenboven waren er 40.000 (fulltime dan wel parttime) werkenden zonder werkloosheidsuitkering die onvrijwillig minder uren werkten dan normaal. De verwachting is dat deze aantallen momenteel fors hoger liggen.

4.4 Groot-Brittannië: Geen regeling

In Groot-Brittannië is geen met de Nederlandse Tijdelijke regeling deeltijd-WW vergelijkbare regeling. Meer in het algemeen is te stellen dat Groot-Brittannië in vergelijking met België, Duitsland, Frankrijk en Nederland een beperkt arbeidsmarktinstrumentarium kent.

¹ In de chemische industrie geldt een percentage van 80 procent.

4.5 Vergelijking van inhoud en gebruik van de regelingen

Afgezien van Groot-Brittannië hebben de ons omringende landen dus allemaal een - min of meer met de Nederlandse Tijdelijke regeling deeltijd-WW vergelijkbare - regeling voor gedeeltelijke werkloosheid. De regelingen in deze landen hebben – in tegenstelling tot de Nederlandse regeling – een structureel karakter. Ook zijn er meer gronden op basis waarvan men een beroep kan doen op de regeling. Onderstaande tabel vat de belangrijkste kenmerken van de verschillende regelingen samen.

Tabel 4.4 Vergelijking inhoud regelingen voor gedeeltelijke werkloosheid

	Aard regeling	Gronden	Doelgroep	Uitkering	Maximale duur
BE	Structureel	Overmacht Collectieve jaarlijkse vakantie Technische stoornis Slecht weer Econom. oorzaken Staking of lockout	Verschilt per grond. Bij economische oorzaken alleen voor arbeiders en niet voor kantoorpersoneel. Ook voor uitzendkrachten	Staatsuitkering 75% van het maximumloon (maar niet meer dan €2.206,- in eerste 6 mnd en € 2.056 daarna). In sommige sectoren garandeert CAO aanvulling	4 weken in geval van volledige schorsing. Bij gedeeltelijke arbeid variërend van 4 weken tot 12 maanden.
DU	Structureel	Econom. oorzaken Herstructurering Onvermijdelijke eenmalige gebeurtenissen	Geen specifieke doelgroep	Staatsuitkering voor werknemers met kind(eren) 67% van laatstverdiende weggevalen netto maandloon. Voor alle anderen 60%	Normaal 6 maanden. Bij uitzonderlijk situaties in bepaalde sectoren/regio's resp. op hele arbeidsmarkt 12 resp. 24 maanden. Vanwege crisis momenteel 24 maanden.
FR	Structureel	Econom. oorzaken Beperking aanbod prim. prod. en energie Uitzonderlijke gebeurtenissen met schade/verlies tot gevolg Herstructurering Andere uitz. omstandigheden	Geen specifieke doelgroep. Momenteel vallen ook parttimers onder de regeling	Staatsuitkering per werknemer €3,84 per uur voor bedrijven <= 250 werknemers en €3,33 voor bedrijven > 250 werknemers. Minimum uurloon 60% van bruto uurloon met minimum van €6,84 per uur (incl. staatsuitkering). Werkgever betaalt verschil tussen minimum uurloon en staatsuitkering	Quotum van 800 uur per jaar (in sectoren textiel, auto-industrie en handel in motorvoertuigen 1.000 uur). Aantal aaneengesloten weken maximaal 6 weken. Indien langer geen staatsuitkering meer maar uitkering van uitkeringsinstantie.
GB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
NL	Tijdelijk	Econom. oorzaken	Geen specifieke doelgroep	WW-uitkering voor maximaal 50% van arbeidstijd. Hoogte van WW-uitkering afhankelijk van laatstverdiende loon	Maximaal 15 maanden

De volgende tabel geeft een indicatie van het bereik van de regelingen in de verschillende landen. De tabel zet de aantallen gedeeltelijk werklozen af tegen de beroepsbevolking.

Tabel 4.5 Gedeeltelijk werklozen als percentage van de beroepsbevolking

	Beroepsbevolking*	Werkloosheidspercentage*	Gedeeltelijk werklozen	Idem in % van beroepsbevolking
België	4.990.000	6,50%	214.000	4,3%
Duitsland	43.620.000	7,90%	1.247.000	2,9%
Frankrijk	28.500.000	7,40%	912.000	3,2%
Groot-Brittannië	31.200.000	5,50%	nvt	nvt
Nederland	7.726.000	4,40%	25.000	0,3%

* Peilperiode voor Nederland kw 1 2009 en bron CBS Statline; voor de overige landen peilperiode 2008 (jaargemiddelde) en bron cia.gov/library/publications/the-world-factbook

De tabel laat zien dat het bereik van de Nederlandse regeling met 0,3 procent relatief veel kleiner is dan dat van de buitenlandse regelingen (variërend van 2,9 tot 4,3 procent). Zoals eerder vermeld, is het in het Sociaal Akkoord van 25 maart 2009 afgesproken budget van in totaal 375 miljoen euro voldoende om naar schatting maximaal 32.500 werknemers er maximaal 15 maanden gebruik van te laten maken. Dat zou neerkomen op 0,4 procent van de beroepsbevolking. Dat is nog steeds aanzienlijk minder dan in de ons omringende landen.

Bijlage 1 UWV-sectoren

Sector 041 Groothandel I

srpg 41

25-050	Groothandel in bouwmaterialen
25-055	Groothandel in technische producten, huishoudelijke artikelen en metalen
25-057	Bandengroothandel
25-068	Autogroothandel

Sector 042 Groothandel II

srpg 51

25-021	Tussenpersonen t,b.v. de handel (zijnde makelaars, commissionairs en agenten)
25-049	Aan- en verkoopverenigingen
25-051	Groothandel in aardappelen, groenten en fruit, tuinbouwveilingen
25-052	Groothandel in levensmiddelen en zoetwaren
25-053	Papiergroothandel
25-054	Groothandel in textielgoederen
25-056	Groothandel in vlakglas
25-058	Drankengroothandel
25-059	Meubelgroothandel
25-060	Visgroothandel
25-061	Tabaksgroothandel
25-062	Groothandel in bloemen en planten
25-063	Groothandel in zuivelprodukten
25-064	Groothandel in oude materialen en afvalstoffen
25-065	Groothandel in medische, chemische en farmaceutische produkten
25-066	Groothandel in diverse delfstoffen
25-067	Vee en veevoeder groothandel
25-069	Overige groothandelsbedrijven (excl. vlees en hout)

Sector 043 Zakelijke dienstverlening I

srpg 71

25-025	Kantoren van advocaten en procureurs
25-026	Notariskantoren
25-027	Deurwaarders en bureaus voor rechtskundige bijstand
25-033	Kantoren van accountants en belastingconsulenten
25-078	Octrooibureaus

Sector 044 Zakelijke dienstverlening II

srpg 81

25-037	Reclame-adviesbureaus
25-073	Ingenieursbureaus
25-074	Architectenbureaus
25-075	Softwarehouses
25-076	Economische organisatie- en adviesbureaus
25-077	Marketing en public relationbureaus
25-079	Expertisebureaus

Sector 045 Zakelijke dienstverlening III

srpg 91

25-008	Effectenhandelaars, geen handelsbank zijnde
25-009	Administratieve en trustkantoren
25-010	Effectendepots
25-014	Makelaars o/g
25-020	Tussenpersonen ten behoeve van bank- en verzekeringswezen
25-024	Ziekenhuis-verplegingsverenigingen
25-030	Journalistiek en nieuws- en persbureaus
25-031	Verenigingskantoren en concernadministraties
25-032	Tolken en translateurs
25-034	Recherchebureaus
25-040	Beleggingsmaatschappijen (waaronder effectenhandelaars en trustkantoren)
25-041	Woningbouwcorporaties
25-042	Kantoren van administratieve dienstverlening
25-043	Belangenbehartigingsorganisaties
25-044	Beheersmaatschappijen
25-045	Exploitatie onroerend goed
25-046	Incassobureaus
25-047	Publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties
25-048	Overige bedrijven

Bijlage 2 Checklist belronde

- 1 Maakt uw bedrijf gebruik van de regeling deeltijd-WW?
- 2 In welke sector of branche is uw bedrijf werkzaam?
- 3 Hoeveel werknemers heeft uw bedrijf in loondienst (exclusief uitzendkrachten en pay-rollers)?
- 4 Hoeveel voltijdbanen telt uw bedrijf (FTE)?
- 5 Sinds wanneer maakt uw bedrijf gebruik van deeltijd-WW?
- 6 Hoeveel werknemers vallen totaal onder de regeling deeltijd-WW?
- 7 Hoeveel is dat omgerekend naar voltijd banen (FTE)?
- 8 Welk percentage deeltijd-WW geldt voor welk aantal werknemers?
- 9 Stelt u zich voor dat uw bedrijf geen gebruik zou maken van deeltijd-WW. Welke opties zouden er dan voor uw bedrijf zijn geweest?
- 10 Zouden er arbeidsplaatsen zijn geschrapt als uw bedrijf geen gebruik had gemaakt van deeltijd-WW?
- 11 Zo ja, zouden de arbeidsplaatsen op korte termijn (binnen enkele maanden) zijn geschrapt of op lange termijn?
- 12 Zo ja, hoeveel arbeidsplaatsen zouden zijn geschrapt?
- 13 Zo ja, om hoeveel werknemers gaat het dan?
- 14 Kunt u een inschatting maken van het aantal maanden dat totaal gebruik gemaakt zal worden van deeltijd-WW? Mogelijkheden zijn 3 maanden met twee verlengingen van 6 maanden, dus totaal 3, 9 of 15 maanden.
- 15 Denkt u dat na afloop van de deeltijd WW-periode alle werknemers die nu in de deeltijd WW zitten, in loondienst kunnen blijven?
- 16 Zo nee, hoeveel werknemers zullen dan naar verwachting moeten afvloeien?

Research voor Beleid
Bredewater 26
Postbus 602
2700 MG Zoetermeer
tel: 079 32 22 222
fax: 079 32 22 212
e-mail: info@research.nl
www.research.nl